

**До спеціалізованої
вченої ради ДФ 41.884.082**

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени В'ячеславівни на дисертацію Голинської Людмили Олександрівни «Правові та організаційні засади професійного навчання поліцейських в Україні» на здобуття наукового ступеня доктора філософії, що підготовлена до захисту за спеціальністю 081 – право

Актуальність теми дослідження. Україна перебуває у процесі системної реформи правоохоронних органів, ключовим елементом якої є Національна поліція. Успішність цієї реформи значною мірою залежить від якості професійного навчання поліцейських, їхньої здатності відповідати новим стандартам роботи та ефективно виконувати свої функції в умовах демократичної держави. Це вимагає від поліцейських не лише глибоких знань законодавства, а й розвитку аналітичного мислення, навичок комунікації, психологічної стійкості та вміння працювати з високими технологіями. Професійне навчання є ключовим інструментом для розвитку цих компетенцій. Професійне навчання поліцейських повинно відповідати найкращим європейським та світовим зразкам, що дозволить забезпечити високий рівень правової культури та дотримання прав людини. Ефективне та прозоре функціонування поліції, яка діє в межах закону та поважає права громадян, є основою довіри суспільства. Якісна професійна підготовка, що включає етичні аспекти та основи правозастосування, сприяє формуванню такого іміджу поліцейського та підвищенню рівня довіри до поліції загалом. Постійне оновлення кадрового складу, ротація та потреба у підвищенні кваліфікації наявних співробітників вимагають системного підходу до професійного навчання. Розробка чітких правових та організаційних засад є необхідною для забезпечення безперервності та ефективності цього процесу.

Виходячи з зазначеного вище, можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Голинської Людмили Олександрівни на тему «Правові та організаційні засади професійного навчання поліцейських в Україні» – це новий напрямок наукового пошуку, обумовлений відсутністю напрацювань учених, присвячених критично важливої проблеми щодо подальшого розвитку та вдосконалення правоохоронної системи України, забезпечення її відповідності демократичним принципам та підвищення рівня безпеки громадян, що і визначило тему наукового дослідження та його спрямованість на обґрунтування теоретичної моделі вказаної діяльності із використанням дослідницького потенціалу.

Зважаючи на вказане, тема дисертації є не лише актуальною, але й вчасною і корисною для розвитку науки адміністративного права, вдосконалення професійного навчання поліцейських в Україні.

Належним необхідно визнати методологічний підхід щодо дослідження. Він свідчить про достатній рівень володіння дисертантом загальними та спеціальними методами наукового пізнання та вмінням використовувати їх для вирішення завдань, поставлених у роботі. Достатній рівень наукових узагальнень базується на системному підході. Були також використані інші методи, характерні для наукових робіт з юридичних наук: логіко-семантичний, аналізу і синтезу, порівняльно-правовий, системний, метод групування, структурно-логічний тощо. Методи і прийоми доречно використані для формулювання авторських дефініцій та висновків, які складають основний понятійний апарат та зміст дослідження, є засадами обґрунтування запропонованих висновків і рекомендацій щодо змін до чинного законодавства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, рекомендації та висновки дослідження, проведеного Голинською Л.О., є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки обумовлені використанням об'єктивних даних щодо особливостей професійного навчання поліцейських в Україні та відображають сучасний стан національного

законодавства; базуються на останніх наукових дослідженнях у галузі адміністративного права, теорії права; враховують європейський досвід діяльності органів правопорядку з метою вдосконалення професійного навчання поліцейських.

Робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання та врахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права, визначити поняття, зміст та особливості професійного навчання поліцейських в Україні та формулюванні на цій основі пропозицій та рекомендацій, спрямованих на покращення професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей поліцейських, необхідних для ефективного виконання ними службових обов'язків відповідно до вимог закону та сучасних викликів.

З урахуванням сучасних підходів, наявних у юридичній науці, Л.О. Голинська формулює основні параметри проблеми, яка вирішується у дисертаційній праці, та концептуальні засади її розв'язання, а також спрямовує одержані результати на підвищення ефективності професійного навчання поліцейських в Україні.

Загальне позитивне враження від дисертації Л.О. Голинської підкріплюється результатами, які характеризують її наукову новизну.

Зокрема, дисертантом констатовано, що професійне навчання поліцейських являє собою сукупність суспільних відносин, врегульованих значною кількістю адміністративно-правових норм, з огляду на що вони можуть бути розглянуті як об'єкт адміністративно-правового дослідження. Обґрунтовано, що на сьогодні можна назвати доволі значну кількість підходів стосовно розуміння сутності як у цілому професійного навчання, так і того, що застосовується відносно поліцейських в Україні. Визначено сутність професійного навчання поліцейських в Україні як об'єкт адміністративно-правового дослідження може бути визначена як врегульована адміністративно-правовими нормами сукупність суспільних відносин, що виникають і знаходять свій розвиток, видозміну у зв'язку з необхідністю формування нового кадрового складу органів і підрозділів Національної поліції України, а також підтримки

стану готовності особового складу поліції до виконання службових та оперативних завдань шляхом формування, підтримання в актуальному стані та вдосконалення його знань, умінь і практичних навичок (с. 35-41).

Слушним є висновок, що під принципами професійного навчання поліцейських в Україні слід розуміти закріплену в законодавчих приписах сукупність керівних засад, на яких ґрунтуються дана сфера суспільних відносин, і які слугують вектором їх розвитку. Дисертантом здійснено наукову класифікацію принципів професійного навчання поліцейських за таким критерієм як сфера їх поширення та поділено на три групи: 1) загальні принципи: верховенство права, законність, рівність і недопущення дискримінації; 2) принципи, пов'язанні із реалізацією особою права на здобуття освіти: прозорість і відкритість, доступність, наступність, академічна доброчесність і свобода, політична нейтральність; 3) спеціальні принципи: взаємодія поліції з населенням на засадах партнерства, етичність, службові обмеження (с. 61).

З позитивного боку слід відмітити проведення дослідження суб'єктів професійного навчання поліцейських в Україні, під якими визначено сукупність осіб, які в межах суспільних відносин, що виникають і знаходять свій розвиток з приводу здійснення такої діяльності, наділяються комплексом суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, а також владними повноваженнями, реалізуючи які здійснюють вплив, що регулює такі відносини, змінюють правовий статус окремих осіб, унаслідок чого формується новий кадровий склад органів і підрозділів Національної поліції України, а також підтримується стан готовності особового складу поліції до виконання службових та оперативних завдань шляхом формування, підтримання в актуальному стані та вдосконалення його знань, умінь і практичних навичок (с. 83-84).

В дисертації досліджено порядок здійснення професійної первинної підготовки поліцейських, під яким запропоновано розуміти врегульовану приписами чинного національного законодавства діяльність уповноважених державою суб'єктів щодо набуття поліцейськими, яких вперше прийнято на службу комплексу спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання

завдань поліції, що здійснюється протягом встановленого законодавством терміну, внаслідок чого особа отримує освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник», підтвердженням чого є диплом установленого законодавством України зразка (с. 109).

Обґрунтовано, що в сучасних умовах належна підготовка поліцейських у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання є надзвичайно важливим аспектом забезпечення публічної безпеки та порядку, в цілому ефективного виконання завдань, що покладені на органи та підрозділи Національної поліції України. Здійснено аналіз особливостей підготовки поліцейських у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, серед яких названо: отримання цивільною особою нового правового статусу – курсанта та спеціального звання поліції; наявність підвищених вимог як до осіб, які бажають навчатися в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, так і тих, хто вже навчається, що пов'язано як з певними обмеженнями, так і додатковими гарантіями від держави; така підготовка передбачає можливість залучення особи до виконання службових завдань, як то забезпечення публічної безпеки та порядку; заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання мають подвійне підпорядкування й належать до сфери управління МВС України та МОН України; суспільні відносини у сфері підготовки поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання врегульовані значною кількістю нормативно-правових актів, більшість з яких складають акти підзаконного законодавства, прийняті МВС України та МОН України; під час здійснення підготовки поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання враховується не лише теоретичний, а й практичний компонент і здійснюється їх органічне поєднання, що є критичним для ефективного виконання службових обов'язків поліцейськими; процес підготовки поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання має особливе забезпечення матеріально-технічними засобами; внаслідок здійснення підготовки поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами

навчання задовольняються потреби органів і підрозділів Національної поліції України у висококваліфікованих кадрах (с. 123-127).

В дисертації доведено, що післядипломна освіта та службова підготовка поліцейських відіграють ключову роль у забезпеченні професійної компетентності, адаптації до змінних умов служби та здатності ефективно реагувати на виклики, що постають перед суспільством. Обґрунтовано, що важливість цих аспектів важко переоцінити, адже вони є основою для формування висококваліфікованих спеціалістів, здатних підтримувати правопорядок, захищати права громадян та забезпечувати безпеку в громаді як в умовах нормальної життєдіяльності, так і враховуючи особливі умови несення служби. Надано авторське бачення сутності післядипломної освіти поліцейських й вказано на її значення, що полягає в наступному: гармонійному поєднанні її компонентів – перепідготовки (спеціалізації), підвищенні кваліфікації та стажуванні; інтегрованому підході до навчання, який поєднує теоретичні знання та практичні навички, забезпечуючи їх застосування в реальних умовах; регулярному оновленні знань та навичок поліцейських відповідно до сучасних вимог та викликів, що стоять перед органами та підрозділами Національної поліції, особливо в умовах запровадження правового режиму воєнного стану; можливості для поліцейських підвищувати свою кваліфікацію та адаптуватися до нових обов'язків і посад; надані можливості поліцейському самореалізуватися, задовольнити власні потреби щодо професійного зростання та досягнення відповідного рівня професійної майстерності; можливості зміни спеціалізації в межах отриманої професії (с. 150-152).

Потребує підтримання позиція дисертанта, що на сучасному етапі реформування поліцейської освіти, найбільш доцільно використати закордонний досвід професійного навчання поліцейських наступним чином: значно підвищити вимоги до кандидатів на службу в поліцію, забезпечивши їх ретельний відбір на професійне навчання враховуючи декілька критеріїв: стан фізичного здоров'я, морально-психологічну стійкість, відсутність проявів протиправної поведінки в минулому, детальну характеристику особистості з

минулого місця роботи/навчання та проживання; особливості характеру; тощо; переглянути підходи щодо вимог рівня фізичної підготовки кандидатів на службу в поліції із запровадженням диференційованого підходу залежно від обраної спеціальності та можливістю перескладання вступних випробувань; переглянути підходи щодо термінів професійного навчання в частині їх збільшення; визнати першочерговість й основоположність первинної професійної підготовки поліцейських, зокрема переглянути її змістовне наповнення із визначенням терміну проходження кожного етапу; здійснення первинної професійної підготовки поліцейських за єдиною програмою підготовки патрульних поліцейських; спрямування спільних зусиль науково-педагогічних, педагогічних працівників і практичних працівників поліції щодо вдосконалення методології навчання та створення комфортних умов для здобуття освіти; підвищення престижу професії поліцейського, в тому числі завдяки перегляду грошового забезпечення та соціальних гарантій діючих працівників поліції; значного збільшення розміру фінансового забезпечення професійного навчання поліцейських у частині витрачання коштів на підготовку окремого поліцейського; збільшення кількості юридичних дисциплін, що викладаються під час професійного навчання поліцейських, незалежно від спеціалізації; запровадження в межах усіх напрямів професійного навчання поліцейських курсів конфліктної комунікації з населенням із практичним відпрацюванням у реальних умовах; впровадження дієвих механізмів неможливості службового просування поза проходженням відповідного напрямку професійного навчання поліцейських; збереження та вдосконалення за територіальним принципом існуючої системи навчальних закладів, на базі яких здійснюється професійне навчання поліцейських, в тому числі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (с. 172-173).

Дисертантом обґрунтовано необхідність внесення змін до адміністративного законодавства, що регламентує питання професійного навчання поліцейських в частині врегулювання правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Констатовано, що це, у першу

чергу, стосується внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» та Закону України «Про Національну поліцію», а також прийняття Положення «Про заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання», що має бути затверджено спільним наказом МВС України та МОН України (с. 187).

Вказані положення наукової новизни можуть бути використані для проведення наукових досліджень, удосконалення чинного законодавства, особливо тієї його частини, яка стосується вдосконалення процедурних складових організації професійного навчання поліцейських в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, викладені у чотирьох наукових статтях опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у тезах десяти доповідей на науково-практичних конференціях. Основні висновки і рекомендації, отримані в процесі здійснення дослідження, знайшли відображення у наукових публікаціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з використанням останніх досягнень теорії адміністративного права. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Автором для аргументації власних положень і висновків використовувалися напрацювання інших учених, на які обов'язково робилися посилання.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України. Встановлюючи значущість для науки і практики результатів дослідження, проведеного Л.О.Голинською, варто вказати, що воно вирішує наукову проблему, оскільки результати роботи поглиблюють існуючі уявлення про правову природу, сутність та особливості організації професійного навчання поліцейських в Україні й можуть бути основою для подальших наукових досліджень з відповідної проблематики, а також містить висновки та пропозиції, що можуть бути використані для вдосконалення механізму організації професійного навчання поліцейських в Україні. Матеріали дисертаційного дослідження можуть використовуватись при викладанні дисциплін

«Поліцейська діяльність», «Актуальні питання дотримання службової дисципліни та законності в органах Національної поліції» у закладах вищої освіти юридичного профілю.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Л.О. Голинської, необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. У підрозділі 1.2 «Нормативно-правові основи та принципи професійного навчання поліцейських в Україні» дисертантом виокремлено та досліджено принципи професійного навчання поліцейських в Україні, серед яких названо: 1) загальні принципи: верховенство права, законність, рівність і недопущення дискримінації; 2) принципи, пов'язанні із реалізацією особою права на здобуття освіти: прозорість і відкритість, доступність, наступність, академічна доброчесність і свобода, політична нейтральність; 3) спеціальні принципи: взаємодія поліції з населенням на засадах партнерства, етичність, службові обмеження. В той же час постає питання, як в цілому, визначені принципи корелюються саме в частині принципів професійного навчання поліцейських.

2. У підрозділ 2.1 «Порядок здійснення первинної професійної підготовки поліцейських» дисертант звертає увагу, що на сьогодні в нормативному полі фактично відсутній інститут наставництва в межах первинної професійної підготовки поліцейських. Під час публічного захисту доцільно почути власну думку дисертанта з цього приводу та шляхи їх вирішення.

3. У підрозділі 1.3 «Суб'єкти професійного навчання поліцейських в Україні» надано авторське бачення сутності суб'єктів професійного навчання поліцейських та здійснено їх наукову класифікацію: 1) загальнодержавні (Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України); 2) суб'єкти, відповідальні за формування та/або реалізацію державної політики у сфері здійснення професійного навчання поліцейських; 3) суб'єкти, відповідальні за реалізацію окремих різновидів і напрямів професійного навчання поліцейських в Україні. Враховуючи зазначену класифікацію суб'єктів

професійного навчання поліцейських в Україні, доречно почути позицію дисертанта щодо виокремленої першої групи суб'єктів та їх місце у професійному навчанні поліцейських.

4. Цілком зрозуміло, що дисертаційна робота присвячена дослідженню правових та організаційних засад професійного навчання поліцейських в Україні. Натомість, враховуючи навіть це, уявляється, що дисертація дещо перевантажена детальним розглядом суто теоретичних питань.

Зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і характеризують її новаторський характер та складність предмету наукового аналізу, що викликає бажання дискутувати.

На підставі викладеного можна зробити наступний **в и с н о в о к**:

дисертація Голинської Людмили Олександрівни на тему «Правові та організаційні засади професійного навчання поліцейських в Україні» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичною придатністю здобутих результатів відповідає за змістом спеціальності 081 «Право», вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент
завідувач кафедри
адміністративної діяльності ННІ № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Олена ДЖАФАРОВА